

Dankwoord bij Vernuft en Kooplieden in een Bijzonder landschap

Het schrijven van een boek is een solitaire activiteit, een kluizenaarsarbeid. Bij het maken van een boek staat juist de samenwerking met velen voorop. Dit boek is ondenkbaar zonder De Vereniging Zaans Erfgoed en haar voorganger de Vereniging tot Behoud van Monumenten van Bedrijf en Techniek Zaanstreek (MBTZ) die in 1981 werd opgericht. Ik heb in de beginjaren van MBTZ veel geleerd van discussies met bestuursleden, zoals Guus en Marie-Louise Tiesinga, Jaap Schipper, Klaas Kok en Bruno van Gelder. Vanaf 1986 verscheen de Nieuwsbrief MBTZ waarin geleidelijk ook bijdragen over de geschiedenis van de Zaanse industrie verschenen. De Nieuwsbrief werd opgevolgd door het tijdschrift Met Stoom, met schrijvers als Albert Boes, Cees van Dalsem, Ger Jan Onrust, Fred Boom en Peter Marcuse. Zij waren zeker niet de enigen. Ik heb in dit boek dankbaar gebruik gemaakt van hun kennis en inzichten. De beeldredacteur van dit boek, Wikje van Ritbergen-Siewers, was al bij de Nieuwsbrief MBTZ en Met Stoom betrokken. Ruud van Ritbergen, die voor dit boek de beeldbewerking heeft gedaan, deed dit al voor Met Stoom. De eindredacteur van dit boek, Vibeke Kingma, was ook betrokken bij Met Stoom als auteur en als opsteller van de index. Door Vibeke en Wikje is het boek uiteindelijk in deze vorm gereed gekomen.

Eerdere versies van dit boek of van verschillende hoofdstukken zijn gelezen door Drs. Corrie van Sijl (Zaans Erfgoed), Dr. Stefan Metaal (UvA), Dr. Giel van Hooff (TUE) en Prof. Dr. Ernst Homburg (Rijksuniversiteit Maastricht). Velen deelden hun kennis met mij, zoals Ron Couwenhoven en Martin Schaap. Op mijn verzoek heeft Simon Zuurbier naar de stilistische aspecten van het boek gekeken. Mijn muzen waren natuurlijk de meelezers, Ed Visser, Peter Roggeveen en Piet Oudega die zorgden voor interessante gespreksstof. Piet heeft de zomer van 2018 gebruikt om het manuscript nog eens helemaal door te lezen en te becommentariëren. Als toenmalig voorzitter van Zaans Erfgoed heeft Piet er voor gezorgd dat het project belangrijke steun kreeg van de vereniging. Meelezer Jan van der Werff bekeek daarna het manuscript door een journalistieke bril. Dat betekende opnieuw schrappen en herschrijven. Het boek werd er beter van. Peter de Graaf heeft nog een keer zeer nauwkeurig de tekst gecorrigeerd. Hij was interessante discussiepartner die mij voor valkuilen heeft behoed. Een belangrijke steunpilaar was Maria Buren van Uitgeverij Noord-Holland. Een schrijver heeft mensen nodig die in hem geloven. Die heb ik gevonden.

Maria Buren en Piet Oudega kwamen met het idee om fotograaf beelden te laten maken van de Zaanse industrie nu. DE Adviescommissie Beeldende Kunst en Vormgeving van Zaanstad spelde een belangrijke rol in de keuze van de fotograaf. Henze Boekhout werd uitgenodigd om zijn visie op de Zaanse industrie te maken voor het boek

Dankzij particuliere verzamelaars kunnen in dit boek afbeeldingen getoond worden van objecten die niemand kende. Veel medewerking hebben wij gehad van de medewerkers van het Gemeentearchief Zaanstad en van Fulco Rol van Het Zaanse Molenmuseum. Mieke Jansen van de Koninklijke Verzamelingen heeft onbekend Zaans materiaal boven tafel gehaald. Ook van andere instellingen met grote beeldcollecties ondervonden wij veel medewerking, zoals het Rijks Museum Amsterdam, de Rijksdienst voor het Culturele Erfgoed, het Nationaal Archief en het Stadsarchief Amsterdam. De lijst is nog veel langer. We hebben zeker last gehad van de gevolgen van de rechtszaak in april 2018 tegen het Gemeentearchief Leiden over beeldrecht. Het heeft voor veel beroering in de archiefwereld gezorgd. Wim de Jong heeft bij lacunes in ons beeldmateriaal voor mooie alternatieven gezorgd. Van Tom Kisjes mochten wij enige spectaculaire vliegerfoto's gebruiken. Rolf Kliffen heeft er weer een bijzonder boek van gemaakt. Het boek heeft mij talloze waardevolle contacten en discussies opgeleverd.

Uiteraard ben ik de sponsors dankbaar die de uitgave van dit werk mogelijk hebben gemaakt.

Jur Kingma

